

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет медицини та громадського здоров'я
Кафедра внутрішніх хвороб

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Основи психології

Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	222 «Медицина»
Назва освітньої програми	Основи психології
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри внутрішніх хвороб, к.мед.н. Гнідой Ігор Михайлович	+380 66 422 8590	igor.gnidoy.mgu@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Курс **Основи психології** для здобувачів вищої освіти в галузі охорони здоров'я направлений на вивчення медичної психології – науки, що вивчає закономірності функціонування психіки в умовах виникнення та перебігу захворювання, лікування хворих людей та використання психологічних факторів у лікувальному процесі, профілактичній та гігієнічній роботі медичних працівників. Психологічний стан людини має велике значення у виникненні соматичної хвороби, обумовлює особливості її перебігу, визначає розвиток та успіх лікування. Правильне розпізнання та вірне розуміння хвороби можливі при умові знання індивідуальних особливостей хворого, а індивідуальний підхід до хворого забезпечує глибину та точність діагностики, визначення прогнозу хвороби, раціональний вибір найбільш ефективного лікування. Значна увага приділяється психологічному аналізу професійної діяльності лікаря, медичного персоналу, їх ставленню до хворого; психології хворих та їх стосунків між собою, формуванню психологічного клімату в медичних установах; ролі психічних факторів у виникненні психосоматичних хвороб, ятрогеній. Особлива увага приділяється проблемі формування та підтримання психічного здоров'я різних категорій населення, зокрема, медичних працівників.

Мета викладання навчальної дисципліни «Основи психології» – вивчення психології особистості, діяльності, спілкування, конфліктології взаємовідносин і взаємостосунків, елементів психологічного забезпечення професійної діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни. «Основи психології» як навчальна дисципліна:

- ґрунтується на вивченні студентами таких дисциплін: “Анатомія людини”, “Фізіологія”, “Патоморфологія”, “Патофізіологія” тощо та інтегрується з ними;
- інтегрується з такими дисциплінами: “Психіатрія”, “Внутрішня медицина” та інші дисципліни медичного профілю.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ, ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Основи психології» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров’я зі спеціальності «Медицина», або у процесі навчання, що передбачає здійснення діагностичного пошуку і характеризується комплексністю та складністю умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Знання і розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність до міжособистісної взаємодії та праці в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності

- ФК1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
- ФК2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
- ФК3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
- ФК4. Здатність до визначення необхідного режиму праці, відпочинку та харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.
- ФК5. Здатність до визначення принципів та характеру лікування, реабілітації та профілактики захворювань.
- ФК22. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами.

Навчальна дисципліна «Основи психології» забезпечує досягнення **програмних результатів навчання (ПРН)**, передбачених освітньою програмою:

- ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Володіти інформацією з фундаментальних і клінічних біомедичних наук, достатньою для здійснення ефективної професійної діяльності в умовах постійного оновлення фундаментальної та прикладної медичної інформації. Критично осмислювати наявні проблеми та результати досліджень в сфері своєї спеціальності. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- ПРН3. Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем

організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

ПРН8. Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН16. Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.

ПРН20. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН21. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН24. Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи і безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціуму; вміти приймати рішення і нести за них відповідальність, ефективно працювати в команді.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знати:

- особливості проявів, динаміки основних психічних процесів (сприйняття, уваги, мислення, мови, інтелекту, пам'яті, емоційних та вольових проявів);
- нейропсихологічні особливості функціонування мозку та взаємозв'язок з психічними явищами;
- особливості змін та динаміки психічних процесів у здорових та хворих під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища;
- принципи та критерії диференційної оцінки основних психічних процесів;
- особливості проявів психічних процесів у різному віці;
- принципи та структуру організації психологічної допомоги хворим на психосоматичні та соматопсихічні страждання;
- принципи та методи експериментально-психологічної діагностики стану психічних функцій, соматопсихічних та психосоматичних захворювань;
- принципи та методи психогігієни та психопрофілактики, психокорекції та психотерапії, соціально-трудової реабілітації хворих з психосоматичними та соматопсихічними захворюваннями.

Вміти:

- вести спрямовану психологічну бесіду з хворим;
- правильно аналізувати психологію дитини, підлітка, дорослого, літньої та старої людини з метою адекватної психотерапевтичної корекції із урахуванням психофізіологічних особливостей кожного вікового періоду;
- проводити корекцію відносин між дітьми та батьками;
- використовувати принципи медичної деонтології в лікувальному та діагностичному процесі;
- проводити й аналізувати результати експериментально-психологічних досліджень уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, емоцій, особистості у здорових і хворих;
- розробити й проводити систему психогігієнічних та психопрофілактичних заходів, спрямованих на гармонійний розвиток особистості та збереження психічного здоров'я.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
5	150	14	42	94	3	5	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви тем	Кількість годин			
		усього	у тому числі		
			лекц.	прак	сам. роб.
Розділ 1. Загальні питання медичної психології					
1	Тема 1. Медична психологія: визначення, предмет і завдання. Роль медичної психології у формуванні сучасних ідей щодо єдності соматичної і психічної сфер. Психосоматичні та сомато-психічні взаємодії: основні концепції. Визначення психічного здоров'я: критерії ВООЗ.	7		2	1
2	Тема 2. Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження.	7		2	1
3	Тема 3. Психологія особистості. Сучасні теорії особистості. Особливості різних вікових груп. Акцентовані особистості. Особистість і хвороба. Внутрішня картина хвороби, типи пацієнтів.	7	1	2	4
4	Тема 4. Класифікація типів відношення до захворювання. Вплив ставлення до захворювання на перебіг захворювання та прогноз; тактика лікаря щодо пацієнтів з патологічними типами реагування на захворювання.	7	1	2	4
5	Тема 5. Стан психічних функцій і хвороба. Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності.	7	1	2	4
6	Тема 6. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери.	7		2	5
7	Тема 7. Клініко-психологічні аспекти свідомості.	7		2	5
8	Тема 8. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень.	7	1	2	4
9	Тема 9. Механізми психологічного захисту, особливості. Поняття адаптації та дезадаптації. Принципи профілактики психосоматичних розладів.	7	1	2	4
Всього по розділу 1		63	5	18	40
Розділ 2. Практичні аспекти медичної психології					
10	Тема 10. Роль психологічних особливостей лікаря.	7	1	2	4

11	Тема 11. Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату. Особливості спілкування між лікарями, лікарем та медичною сестрою.	7	1	2	4
12	Тема 12. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів.	7	1	2	4
13	Тема 13. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації. «Синдром емоційного вигорання», шляхи його попередження.	7	1	2	4
14	Тема 14. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Взаємовідносини «лікар-хворий», «медсестра-хворий», контакти з рідними хворого. Медична деонтологія.	7	1	2	4
15	Тема 15. Психологічні особливості хворих при терапевтичних захворюваннях, хворих на туберкульоз, СНІД, онкологічну, ендокринну, нервову та психічну патологію. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.	7		2	5
16	Тема 16. Психологічні особливості жінок при вагітності та родах. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.	7		2	5
17	Тема 17. Психологічні особливості хворих при хірургічних захворюваннях. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.	7		2	5
18	Тема 18. Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Психологічні аспекти вмирання та смерті. Евтаназія.	7	1	2	4
19	Тема 19. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Принципи психотерапії. Основні сучасні методи психотерапії. Показання та протипоказання для проведення основних методів психотерапії. Основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби.	10	1	2	7
20	Тема 20. Психологічна допомога у кризових періодах. Психологічні особливості надання медичної допомоги жертвам насильства та катування.	7	1	2	4
21	Тема 21. Принципи психопрофілактики, психогігієни, реабілітації в роботі лікаря загальної практики. Реабілітація соціальна та професійна, адаптація та компенсація, її основні розділи.	7	1	2	4
Всього по розділу 2		87	9	24	54
Усього з дисципліни		150	14	42	94
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК					

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Розділ 1. Загальні питання медичної психології.

Тема 1. Медична психологія: визначення, предмет і завдання. Роль медичної психології у формуванні сучасних ідей щодо єдності соматичної і психічної сфер. Психосоматичні та сомато-психічні взаємодії: основні концепції. Визначення психічного здоров'я: критерії ВООЗ.

Предмет і задачі медичної психології. Медична психологія як одночасно і психологічна, і медична наука. Теоретичні та методологічні основи медичної психології. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Роль медичного психолога у діагностичному, лікувальному, реабілітаційному процесах.

Розвиток медичної психології у світі та в Україні. Внесок робіт О. Лурія, Л.С. Виготського, М.О. Бернштейна, П.К. Анохіна, К.К. Платонова, Б.В. Зейнгарник, Л.Ф. Бурлачка, В.М. Блейхера в розвиток світової та вітчизняної медичної психології. Перспективи розвитку медичної психології.

Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини. Критерії здоров'я ВООЗ.

Тема 2. Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження.

Методи психологічного дослідження: спостереження, самоспостереження, цілеспрямована психологічна бесіда. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження з урахуванням віку та культурних особливостей пацієнтів.

Тема 3. Психологія особистості. Сучасні теорії особистості. Особливості різних вікових груп. Акцентовані особистості. Особистість і хвороба. Внутрішня картина хвороби, типи пацієнтів.

Психічна структура особистості: темперамент, характер, інтелект, здібності. Класифікація темпераментів, їх роль у формуванні характеру. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини.

Визначення акцентуації особистості. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості по К. Леонгарду, М.С. Личко. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуовані риси особистості.

Внутрішня картина хвороби – суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, раціонально-інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання тяжкості перебігу та прогнозу. Обставини життя хворого, при яких перебігає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих.

Тема 4. Класифікація типів відношення до захворювання. Вплив ставлення до захворювання на перебіг захворювання та прогноз; тактика лікаря щодо пацієнтів з патологічними типами реагування на захворювання.

Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.), особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.

Діагностика основних типів відношення до хвороби. Додаткові психодіагностичні методики, трактовка результатів дослідження.

Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.

Тема 5. Стан психічних функцій і хвороба. Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності.

Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини: особливості відчуттів та сприймання у соматично хворих, зміни уваги. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес: інфантилізм, олігофренія, деменція. Вплив порушень мови на лікувальний процес: дизартрія, заїкуватість, мутизм.

Тема 6. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери.

Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини. Проблема невідредагованих емоцій та ауто релаксація. Вплив хвороби на емоційний стан. Нозогенії. Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість, ініціативність, організованість та їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби (гіпобулія, абулія, астения).

Тема 7. Клініко-психологічні аспекти свідомості.

Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія безсвідомого. Психодинамічний підхід у медицині. Критерії не порушеної свідомості. Стани свідомості у хворого: при стомленні, сонливості, афективно-звужений стан. Особливі стани свідомості.

Тема 8. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень.

Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби.

Емоційний стрес як фактор етіогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психосоматичних факторів на перебіг соматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико-вісцеральна. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції: моторні, вісцеральні, сенсорні та ін. „Великі” психосоматичні захворювання.

Тема 9. Механізми психологічного захисту, особливості. Поняття адаптації та дезадаптації. Принципи профілактики психосоматичних розладів.

Механізми психологічного захисту особистості. Поняття адаптації та дезадаптації. Порушення адаптації, дістрес.

Принципи профілактики психосоматичних розладів.

Розділ 2. Практичні аспекти медичної психології

Тема 10. Роль психологічних особливостей лікаря.

Основні мотиви вибору професії медичного працівника. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Значення професійної орієнтації у виборі професії медика.

Важливі професійні якості лікаря. Визначення понять „лікарський обов’язок” і „лікарська таємниця”. Лікарські помилки: причини і види. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики (знання і уміння, професійні практичні навички) та вимоги до особистості.

Тема 11. Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату. Особливості спілкування між лікарями, лікарем та медичною сестрою.

Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі. Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, регуляторно-комунікативна, афективно-комунікативна. Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри, „ідеальний лікар” та „ідеальна медична сестра”.

Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування. Емоційне задоволення від контактів між членами колективу. Створення умов для само актуалізації особистості. Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медсестра.

Тема 12. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів.

Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Схема розвитку конфлікту. Конфлікти в діяльності лікаря. Особливості конфліктів між особами, що діють в лікувально-діагностичному процесі. Способи вирішення та попередження конфліктів.

Тема 13. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації. «Синдром емоційного вигорання», шляхи його попередження.

Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки психічної деформації, „синдром вигорання”. Шляхи його попередження.

Тема 14. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Взаємовідносини «лікар-хворий», «медсестра-хворий», контакти з рідними хворого. Медична деонтологія.

Медична деонтологія. Інформування хворого про діагноз. Взаємодія та спілкування лікаря з хворими та їх родичами. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого.

Тема 15. Психологічні особливості хворих при терапевтичних захворюваннях, хворих на туберкульоз, СНІД, онкологічну, ендокринну, нервову та психічну патологію. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.

Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи, бронхів та легень, травного тракту, нирок; при інфекційних захворюваннях, туберкульозі та СНІДу; ендокринних, нервових та психічних захворюваннях.

Тема 16. Психологічні особливості жінок при вагітності та родах. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.

Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі. Психологічні особливості жінок у період вагітності та родів. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.

Тема 17. Психологічні особливості хворих при хірургічних захворюваннях. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.

Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- та післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.

Тема 18. Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Психологічні аспекти вмирання та смерті. Евтаназія.

Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, інтернет-залежність), залежність харчової поведінки. Психологічні особливості залежної особи в лікувальному процесі. Сімейні та соціальні відношення залежної особи, співзалежність.

Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцидальні мотиви і цілі. Різновиди суїцидальної поведінки: «протест», «заклик», «само-покарання», «відмова». Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль соціальних служб, служба довіри.

Особливості суїцидальної поведінки у соматично хворих: СНІД, в онкології, при вроджених та набутих фізичних дефектах. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях.

Психологічні аспекти вмирання та смерті. Евтаназія: за і проти.

Тема 19. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Принципи психотерапії. Основні сучасні методи психотерапії. Показання та протипоказання для проведення основних методів психотерапії. Основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби.

Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо.

Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауто релаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, ауто психотерапії (аутотренінг медитативні техніки), гештальт-терапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт-терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби.

Тема 20. Психологічна допомога у кризових періодах. Психологічні особливості надання медичної допомоги жертвам насильства та катування.

Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Наслідки насильства в сім'ї та особливості психологічних змін у жертв насильства.

Тема 21. Принципи психопрофілактики, психогігієни, реабілітації в роботі лікаря загальної практики. Реабілітація соціальна та професійна, адаптація та компенсація, її основні розділи.

Визначення понять „психогігієна”, „психопрофілактика”, первинна та вторинна психопрофілактика. Основні розділи психогігієни: вікова психогігієна, психогігієна праці і побуту, сім'ї і сексуального життя. Шляхи збереження і зміцнення психічного здоров'я. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи. Адаптація та компенсація.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Основи психології» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.
8. Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань збігаються з такими до практичних занять.

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення заліку/іспиту.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік/іспит
--	---

Питання до заліку

Загальні питання медичної психології

1. Визначення, предмет, і задачі медичної психології.
2. Методи психологічного дослідження.
3. Принципи побудови цілеспрямованої психологічної бесіди.
4. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини.
5. Критерії здоров'я ВООЗ.
6. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини.
7. Визначення та типологія акцентуації особистості, тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуовані риси особистості.
8. Визначення та класифікація хворих з такими типами реагування на хворобу.
9. Діагностика основних типів відношення до хвороби.
10. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.

11. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини.
12. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес.
13. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини.
14. Вплив хвороби на емоційний стан, нозогенії.
15. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі.
16. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби.
17. Свідомість, самосвідомість, їх рівні.
18. Психодинамічний підхід у медицині.
19. Критерії не порушеної свідомості. Стани свідомості у хворого.

Практичні аспекти медичної психології

1. Вимоги до особистості медичних працівників.
2. Поняття „лікарський обов'язок„ і „лікарська таємниця”.
3. Лікарські помилки: причини і види.
4. Психологічні типи лікарів.
5. Професійна деформація „синдром вигорання” та шляхи його попередження.
6. Правила деонтології і субординації в медичному середовищі.
7. Види та особливості спілкування в медичному середовищі.
8. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу.
9. Принципи спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
10. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди, способи вирішення та попередження.
11. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності.
12. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів.
13. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів.
14. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
15. Механізми психологічного захисту особистості.
16. Поняття адаптації та дезадаптації, дістрес.
17. Класифікація психосоматичних розладів.
18. Непатологічні психосоматичні реакції.
19. Принципи профілактики психосоматичних розладів.
20. Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи.
21. Психологічні зміни при захворюваннях бронхів та легень.
22. Зміни при захворюваннях травного тракту.
23. Психологічні особливості хворих при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДу.
24. Психологічні особливості хворих при ендокринних, нервових та психічних захворюваннях.
25. Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі.
26. Психологічні особливості жінок у період вагітності та родів.
27. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.

28. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- і післяопераційному періоді, в ортопедії і травматології.
29. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології.
30. Психологічні особливості хворих з онкологічною патологією.
31. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.
32. Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, інтернет-залежність), залежності харчевої поведінки.
33. Різновиди суїцидальної поведінки, особливості суїцидальної поведінки у соматично хворих та при залежностях.
34. Психологічні аспекти умирання та смерті.
35. Поняття „психогігієна” та „психопрофілактика”.
36. Психогігієна праці медичного працівника.
37. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин.
38. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.
39. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи.
40. Основні сучасні методи психотерапії, принципи психотерапії.
41. Показання та протипоказання для проведення окремих методів психотерапії.
42. Психологічна допомога у кризових періодах.
43. Психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	не зараховано
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вітенко І.С., Вітенко Т.І. Основи психології. — Вінниця: Нова книга, 2001.
2. Лазуренко О.О. Основи психології: навч.-метод. посіб. — К., 2002. — 168 с.
3. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія. — К., 2000.
4. Панюк В., Титаренко Т., Черпалева Н. та ін. Основи практичної психології. — К.: Либідь, 2006.
5. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. — К.: Знання, 2006.
6. Трофімов Ю.Л. Психологія. — К.: Либідь, 2000.
7. Трухін І.О. Соціальна психологія спілкування. — К., 2005.

Допоміжна

1. Медична психологія: державний національний підручник. /Спіріна І.Д.та ін.: Ліра ЛТД, 2012. 442 с.
2. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / Скрипченко О. В. та ін. К.: Каравела, 2019. 400 с.
3. Гончаренко Н. В Психологічні засади збереження психічного здоров'я майбутніх лікарів. Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. К., 2014. Т. X, вип. 26. С. 193-206.
4. Загальна теорія здоров'я та здоров'я збереження : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. 488 с.
5. Жигайло Н.І. Соціальна психологія. – Львів: Новий Світ, 2007
6. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики. — К., Ельга Ніка-Центр, 2006.
7. Психологія / За ред. отця Юзефа Макселона. — Львів, Монастир Монахів Студійського Уставу, видавничий відділ “Свічадо”, 1998.
8. Цигульська Т.Ф. Загальна та прикладна психологія: Курс лекцій. — К.: Наук. думка, 2000.
9. Мухамед'яров Н. Н. Формування здорового способу життя: теоретичний аспект. Вісник Харківської державної академії культури. 2013. Вип. 39. С. 249-256.
10. Основи психогігієни та психопрофілактики: навч. пос. / Н. Є. Афанасьева. Х.: НУЦЗУ, 2016. 91 с.
11. Психологія здоров'я людини / За ред. І. Я. Коцана. Луцьк: РВВ-Вежа Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2014. 430 с.

12. Психічне здоров'я особистості: результати оцінювання та рекомендації для інтеграції охорони психічного здоров'я в систему первинної медичної допомоги та громадські платформи в Україні. К.: Міжнародний медичний корпус за підтримки Групи Світового банку, 2017. 146 с.
13. Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науковопрактичної конференції / уклад. З. Р. Кісіль. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 312 с.
14. Прокопенко А. В. Психогігієна : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 229 с.
15. Савчин М. Здоров'я людини і духовний особистісний і тілесний виміри : монографія. Дрогобич : ПП «НОСВІТ», 2019. 232 с.
16. Святенко Ю.О. Тренінг особистісного зростання. К., 2017. 108с
17. Стрельбицька С. М. Технології формування компетентності здоров'я збереження майбутніх соціальних працівників в процесі підготовки у ВНЗ. Актуальні проблеми викладання фахових дисциплін у вищій школі : збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : Фенікс, 2014. С. 90-94.
18. Стрельбицькая С. М. Памятка родителям : Доступно про метадон и метадоновую наркоманию. По материалам семинаров – практикумов / кол. авт.; отв. ред. Жогно Ю. П., Довгий Ю. В. Одеса : МЦ «Доктор Благо Плюс», 2012. 24 с.
19. Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології : навч. посіб. Київ : ВПЦ "Київ. ун-т", 2015. 119 с
20. Тимофєєва М.П. Психологія здоров'я. Чернівці: Книги XXI, 2009. 296 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Он-лайн бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua>.
3. Інтернет-сайти: referatu.com.ua, www.medbook.lviv.ua
4. <http://vuzlib.com/content/category>
5. <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. <http://lib.kture.kharkov.ua/>
7. <http://www.psy-science.com.ua/PsInsUa.html>
8. http://www.social-science.com.ua/jornal_content/
9. http://chitalka.info/ps_26/index.html
10. http://psyjournals.ru/psyedu_ru/2010/n5/Kasatkin_Bochaver_full.shtml
11. http://valeolog.net/userfiles/978_1.pdf
12. <http://syntone.ru/book/psihologiya-zdorovya-cheloveka/>
13. <http://mentalhelpguide.ru/section-exercises.php>
14. http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1349/3/psychol_zdor_navch.pdf